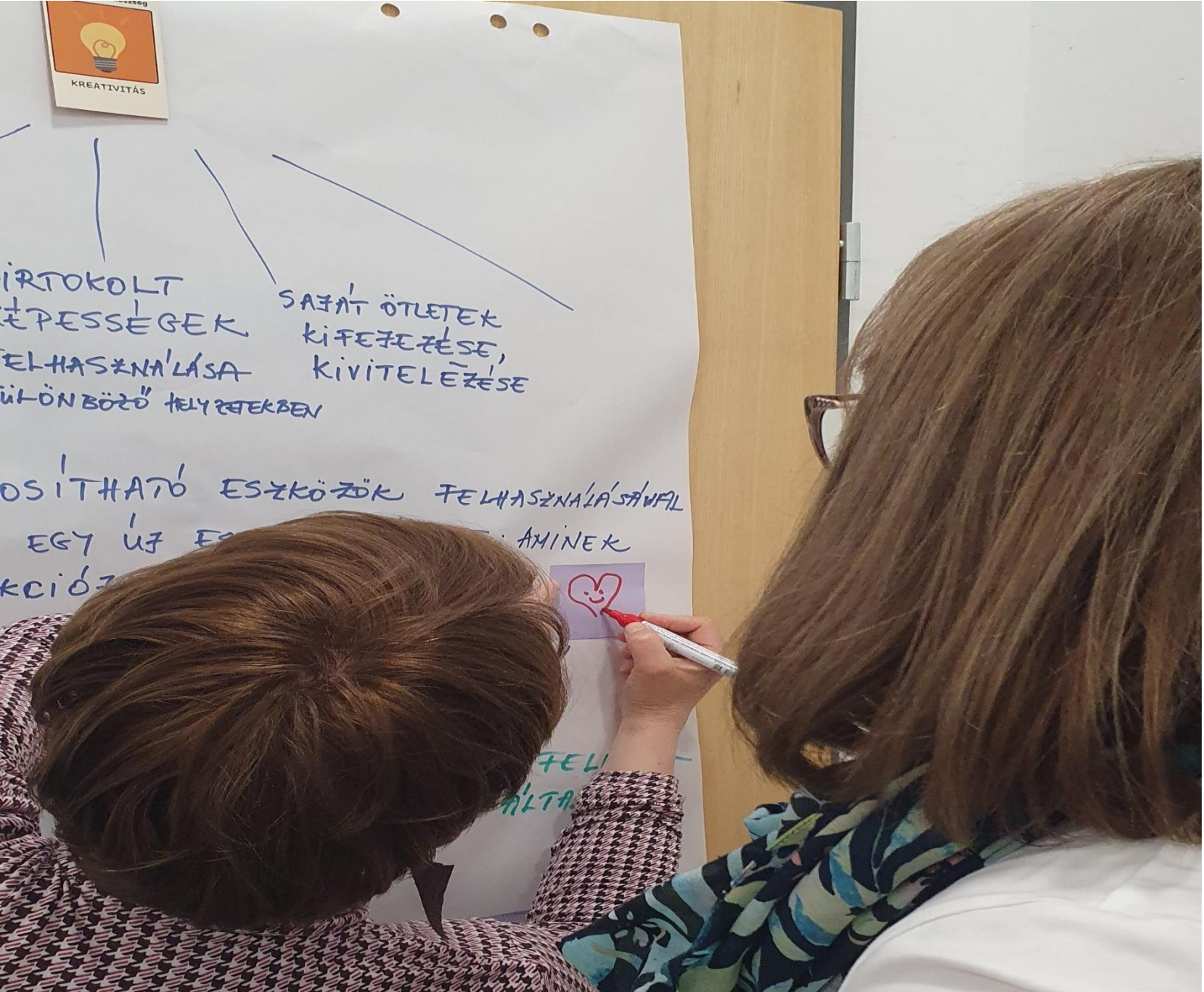

OPLEIDING EN LEREN – NASCHOLING VOOR LEERKRACHTEN

MODULE 2 - leeractiviteiten om transversale vaardigheden te ontwikkelen

Handleiding voor de opleider

Autheurs

Bram MALISSE, Anja DECOSTER, Tibor DŐRI, Dr. Katalin KULMAN

Pilot trainers

Flavio BACCI, Malisse BRAM, Anja DECOSTER, Tibor DŐRI, Dr. Katalin KULMAN, Dr. Miklós LEHMANN, Crystal-Jade LERIOS, Dr. Enikő TANKÓ, Dr. Imre TÓDOR

Redacteur

Dr. Katalin KULMAN, Tibor DŐRI

Dankwoord

We willen onze oprechte waardering uitspreken aan de 80 leerkrachten die deelnamen aan de pilootfase van dit nascholingsprogramma. We danken hen voor hun waardevolle professionele bijdrage aan het uittesten en evalueren van het programma.

Vormgever

Leila SZABÓ, Norbert SZABÓ

Uitgever

Published by Erasmus Brussels University of Applied Sciences and Arts (EhB) 2026.

Disclaimer

Dit werk werd uitgevoerd binnen het project **Skills of Tomorrow for Children of Present: Complex Future-Skill Development with the Synergy of Learning Activities, Game-Based Learning, and STEAM**. Het project wordt gefinancierd door de Europese Unie (subsidieovereenkomstnummer: **2023-1-HU01-KA220-SCH-000154457**).

Gefinancierd door de Europese Unie. De hierin geuite standpunten en meningen zijn echter uitsluitend die van de auteur(s) en geven niet noodzakelijkerwijs de standpunten van de Europese Unie of het Tempus Public Foundation. Noch de Europese Unie, noch het Tempus Public Foundation kan hiervoor verantwoordelijk worden gehouden.

Alle leden van het SPIRIT-consortium streven er bovendien naar om correcte en actuele informatie te publiceren en besteden hieraan de grootst mogelijke zorg. De leden van het SPIRIT-consortium aanvaarden echter geen aansprakelijkheid voor eventuele onjuistheden of weglatingen. Evenmin aanvaarden zij aansprakelijkheid voor enige directe, indirecte, bijzondere of gevolgschade, of andere verliezen of schade van welke aard dan ook die voortvloeien uit het gebruik van deze informatie.

Copyright

(C) 2026, SPIRIT

Dit werk valt onder een **Creative Commons Naamsvermelding-GelijkDelen 4.0 Internationale licentie (CC BY-SA 4.0)**.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Inleiding	4
Lees dit vóór de workshop – Leeractiviteiten voor de ontwikkeling van transversale vaardigheden	6
Te doen vóór de workshop – Reflecteren op je lespraktijk: leeractiviteiten en transversale vaardigheden	11
Optioneel – Maak uzelf vertrouwd met de structuur van de beschrijving van een leeractiviteit die is ontworpen om transversale vaardigheden te ontwikkelen	12
Activiteit 1 – Bewustwording van leeractiviteiten in je lespraktijk	14
Activiteit 2 – Betekenis geven aan een leeractiviteit.....	16
Na workshopactiviteit 1 – Pas de activiteit aan de behoeften van het leerplan aan	18
Na workshopactiviteit 2 – Uitvoering en reflectie.....	19

Deze tekst is een online vertaling van de oorspronkelijke Engelstalige versie. Bij onduidelijkheden wordt aangeraden de originele tekst te raadplegen

Inleiding

Welkom bij de bijscholingsmodule voor leerkrachten van het SPIRIT-project, getiteld “Leeractiviteiten activeren om transversale vaardigheden te ontwikkelen”. Deze module gaat over leeractiviteiten – dat wil zeggen actieve leertechnieken en -methoden – om de SPIRIT-transversale vaardigheden van basisschoolleerlingen van 6 tot 10 jaar te ontwikkelen.

De SPIRIT-benadering van ‘leeractiviteiten’ (zoals de projectpartners deze interpreteren) is een interactieve, doelgerichte, in het leerplan in te passen korte activiteit – wat betekent dat deze in elke les kan worden gebruikt – waarbij leerlingen individueel, in tweetallen, in kleine groepen of met de hele klas aan de slag gaan. Deze benadering leert door middel van ervaringsgerichte activiteiten en gezamenlijke ontdekking in plaats van passieve kennisoverdracht, waardoor de vaardigheden van de leerlingen worden ontwikkeld. Voor leerlingen in de leeftijdsgroep van 6–10 jaar wordt deze methode ten eerste aanbevolen en is ze uiterst effectief, omdat actieve deelname een brug slaat tussen concrete ervaring en het begrip van concepten die voor hen nog abstract zijn, terwijl hun gemakkelijk afleidbare aandacht succesvol wordt gericht op het betreffende lesonderwerp.

Naast vakspecifieke verbanden ontwikkelt deze methode ook fundamenteel vakoverschrijdende vaardigheden: tijdens groepsactiviteiten oefenen leerlingen onbewust met aandacht voor elkaar, emotionele communicatie, teamwork, kritisch denken en probleemoplossing. Ze kunnen hun creativiteit en flexibiliteit ontwikkelen en worden tegelijkertijd opener en toleranter ten opzichte van de gedachten en waarden van anderen. Het resultaat is dat kinderen niet alleen de lesstof gemakkelijker begrijpen, maar dat ook hun empathie en gevoel van verbondenheid met de gemeenschap worden versterkt, waardoor ze op de lange termijn uitgroeien tot zelfverzekerde, open, coöperatieve en mentaal en emotioneel gezondere, gelukkige mensen. Bovendien zorgen goed ontworpen activiteiten voor een onmiddellijk gevoel van succes, wat basisschoolkinderen op de lange termijn motiveert en hen zelfverzekerd en open maakt voor verder leren.

Wat u kunt verwachten

Net als de andere modules van de SPIRIT-bijscholing voor leerkrachten is ook deze module op een gemengde manier opgezet en omvat hij zowel face-to-face workshops als online zelfstudiemateriaal en -activiteiten. Deze module is tevens opgedeeld in drie delen: Vóór de workshop, Workshopactiviteiten en Na de workshop

In het gedeelte ‘Vóór de workshop’ bereid je je voor door middel van ‘Lees’- en ‘Doe’-opdrachten. In het leesmateriaal worden de leeractiviteiten toegelicht. Dit materiaal helpt je om de face-to-face workshop goed te kunnen volgen, er actief aan deel te nemen en er het maximale uit te halen.

In het gedeelte ‘Workshopactiviteiten’ neem je deel aan een reeks praktische en reflectieve ‘actieve leerervaringen’. Deze activiteiten zijn ontworpen om je te helpen leeractiviteiten vanuit het perspectief van de leerling te ervaren, ze vanuit het perspectief van de docent te analyseren en na te denken over hoe ze strategisch in je eigen klas kunnen worden ingezet. Je gaat onderzoeken hoe leeractiviteiten en technieken voor actief leren de ontwikkeling van de 10 SPIRIT-vaardigheden kunnen ondersteunen en hoe ze kunnen worden gekoppeld aan de lesstof.

Na de workshop wordt je ook gevraagd om enkele individuele activiteiten uit te voeren, zoals het kiezen en aanpassen van een leeractiviteit en deze uit te proberen met de kinderen in je klas.

Leerdoelen

Aan het einde van deze voorbereidende studie ben je in staat om:

- De betekenis van leeractiviteiten en de grote verscheidenheid ervan te begrijpen, en te erkennen dat je deze al toepast in je praktijk.
- Begrijpen dat leeractiviteiten uitermate geschikt zijn voor het ontwikkelen van transversale vaardigheden en dat ze deze vaardigheden op een complexe manier ontwikkelen (niet slechts één vaardigheid).
- De rol van de leerkracht tijdens de leeractiviteit begrijpen om de ontwikkeling van de beoogde vaardigheid effectief te ondersteunen.
- De logica van het sjabloon begrijpen en het effectief kunnen gebruiken.
- Begrijpen dat leeractiviteiten kunnen worden aangepast aan verschillende leerstofonderwerpen.
- De leeractiviteiten uit de toolbox aan te passen en toe te passen in overeenstemming met de behoeften van de kinderen.
- Reflecteer op en evalueer het succes van de toepassing van de leeractiviteit in de praktijk en wees in staat om je toekomstige werkwijze te verbeteren en te verfijnen.

Laten we beginnen!

Lees dit vóór de workshop – Leeractiviteiten voor de ontwikkeling van transversale vaardigheden

Inleiding

De SPIRIT-benadering van ‘leeractiviteiten’ (zoals de projectpartners deze interpreteren) is een interactieve, doelgerichte, in het leerplan in te passen korte activiteit – wat betekent dat deze in elke les kan worden gebruikt – waarbij leerlingen individueel, in tweetallen, in kleine groepen of met de hele klas aan de slag gaan. De activiteit is gericht op het aanleren via ervaringsgerichte activiteiten en gezamenlijke ontdekking in plaats van passieve kennisoverdracht, waardoor de vaardigheden van de leerlingen worden ontwikkeld. Voor leerlingen in de leeftijdsgroep van 6–10 jaar wordt deze methode ten eerste aanbevolen en is ze uiterst effectief, omdat actieve deelname een brug slaat tussen concrete ervaring en het begrip van concepten die voor hen nog abstract zijn, terwijl hun gemakkelijk afleidbare aandacht succesvol wordt gericht op het gegeven lesonderwerp.

Naast vakgebonden verbanden stimuleert deze methode ook fundamenteel transversale vaardigheden: tijdens groepsactiviteiten oefenen leerlingen onbewust met aandacht voor elkaar, emotionele communicatie, teamwork, kritisch denken en het oplossen van problemen. Ze kunnen hun creativiteit en flexibiliteit ontwikkelen en tegelijkertijd opener en toleranter worden ten opzichte van de gedachten en waarden van anderen. Daardoor begrijpen kinderen niet alleen de lesstof gemakkelijker, maar worden ook hun empathie en gevoel van verbondenheid met de gemeenschap versterkt, waardoor ze op de lange termijn uitgroeien tot zelfverzekerde, open, samenwerkingsgerichte en mentaal en emotioneel gezondere, gelukkige mensen. Bovendien zorgen goed ontworpen activiteiten voor een onmiddellijk gevoel van succes, wat basisschoolkinderen op de lange termijn motiveert en hen zelfverzekerd en open maakt voor verder leren.

Wat zijn leeractiviteiten?

Een les bestaat uit verschillende onderdelen, en een daarvan is een leeractiviteit. Een leeractiviteit is een methodologie – een algemene onderwijsstrategie, methode of specifieke instructieve aanpak – die leerlingen actief bij het leerproces betreft. In plaats van passief te luisteren, nemen leerlingen een actieve rol in hun eigen leerproces in. Ze zijn over het algemeen gemotiveerder en meer betrokken wanneer ze actief deelnemen.

In de onderwijsliteratuur worden verschillende termen gebruikt om leeractiviteiten te beschrijven, waaronder leertechnieken, didactische methoden, onderwijsmethoden, werkvormen, pedagogische benaderingen, enz. Deze termen kunnen subtiele verschillen vertonen, maar in dit project hebben we ervoor gekozen om de term „leeractiviteit“ te gebruiken.

Een leeractiviteit kan zijn:

- een specifieke lesmethode die bewust is ontwikkeld (bijvoorbeeld de emotionele spiegel);
- of een bepaalde ‘methode’ of ‘werkvorm’ die kan worden toegepast op verschillende leerinhoud bij het onderwijzen van vakken zoals wiskunde, natuurwetenschappen of

geschiedenis. Zo kan bijvoorbeeld anticiperend lezen worden gebruikt bij geschiedenis, literatuur, enz.

Deze activiteiten kunnen bestaan uit interactieve groepsactiviteiten, rollenspellen, individuele opdrachten, taken in tweetallen, quizen, creatieve projecten of zelfs spelgebaseerde activiteiten waarin leerinhoud is geïntegreerd.

Games als leeractiviteit?

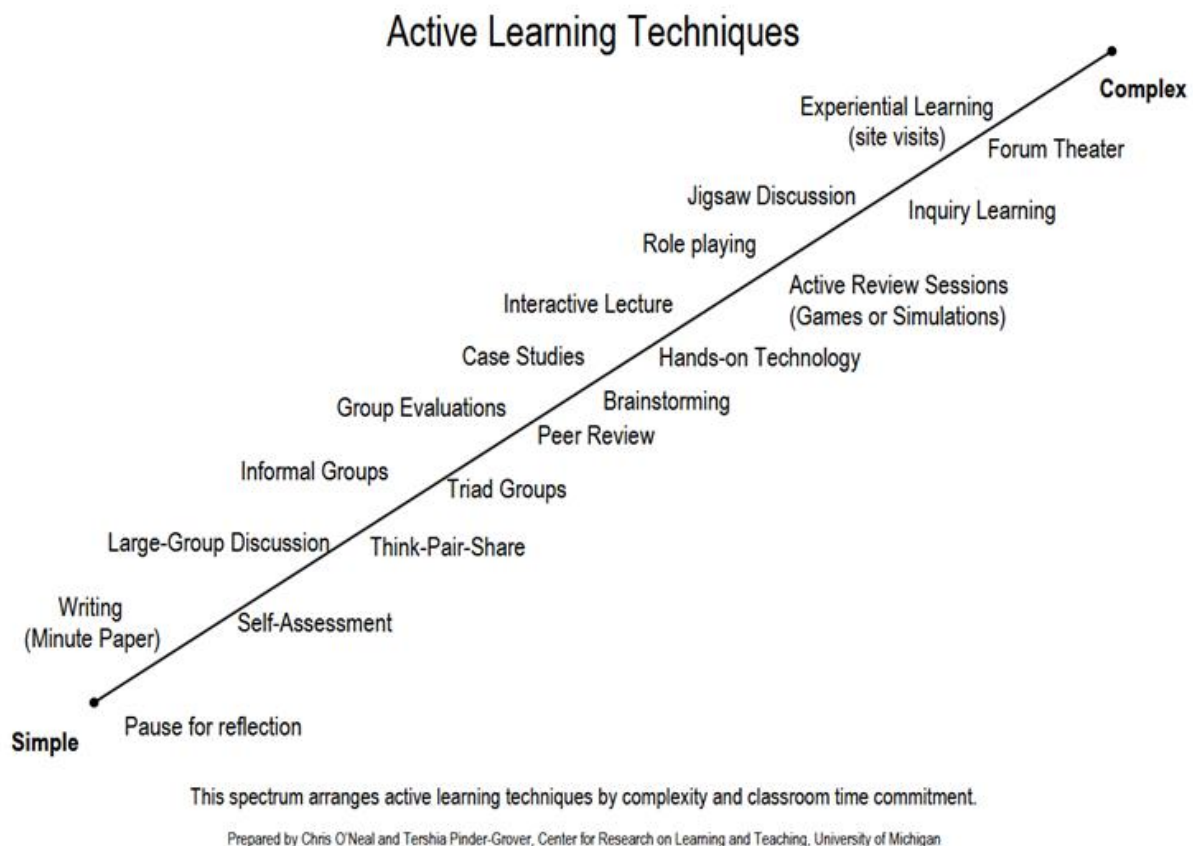
Volgens de interpretatie van de projectpartners en deskundigen wordt een bestaand spel een leeractiviteit als het wordt aangepast om leerinhoud of daadwerkelijke lesinhoud te bevatten, aangezien het dan wordt gebruikt om specifieke leerstof bij te brengen. Als je bijvoorbeeld alle gezichten in ‘Guess Who?’ vervangt door dieren waarover leerlingen in de klas hebben geleerd, dient het spel niet langer alleen ter vermaak, maar ondersteunt het actief het leerproces.

Flexibel gebruik in verschillende vakken

De leeractiviteiten in deze toolbox worden in algemene termen beschreven. In principe kunnen ze worden toegepast op verschillende soorten leerinhoud. Zo kan een ‘Gallery walk’ of een Jigsaw-activiteit in elke les worden gebruikt. De 50 leeractiviteiten in deze toolbox zijn zorgvuldig geselecteerd om ervoor te zorgen dat ze, naast het ontwikkelen van de specifieke vaardigheid, dit flexibele gebruik in verschillende vakken ondersteunen. Elke beschrijving van een leeractiviteit bevat verschillende praktische voorbeelden van hoe deze in verschillende vakken kan worden ingezet. Ze zijn daarom toepasbaar op de diverse leerinhoud van de nationale leerplannen van de partnerlanden.

Gebruik en inpassing van leeractiviteiten in een les

Zo’n leeractiviteit kan deel uitmaken van een groter lesplan dat ook andere leeractiviteiten omvat. Ze maakt dus meestal deel uit van een groter geheel. De duur en complexiteit van een leeractiviteit kunnen sterk variëren, gaande van zeer eenvoudige activiteiten van 5 tot 10 minuten (zoals de ‘Think-Pair-Share’-activiteit, die doorgaans tussen de 5 en 10 minuten in beslag neemt) tot veel complexere technieken die aanzienlijk meer tijd kunnen vergen. (zie hieronder voor een eenvoudige en, uiteraard, verre van volledige illustratie). Dit spectrum rangschikt actieve leertechnieken op basis van complexiteit en de benodigde lestijd.

Bron: [Chris O'Neal en Tershia Pinder-Grover, Center for Research on Learning and Teaching, Universiteit van Michigan](#)

Wanneer gebruik je de leeractiviteiten?

Wanneer je leeractiviteiten in je les wilt gebruiken en de activiteiten wilt kiezen die het beste aansluiten bij de lesstof en de leeftijdsgebonden kenmerken van je leerlingen, houd dan rekening met het volgende:

Begin met de leerdoelstelling:

- Wat wil je dat leerlingen leren, oefenen of bereiken?
- Hoe ga je hun begrip toetsen?

Stem de activiteit af op het doel:

- Als het doel bijvoorbeeld is om het teamwerk te verbeteren, gebruik dan samenwerkingsvormen, zoals het oplossen van problemen in groepen of projectmatig leren.
- Als het doel het ophalen van kennis is, overweeg dan quizzen of brainstormen.

Laat je keuze voor een techniek altijd leiden door je leerdoel. Begin met het eindresultaat in gedachten en kies methoden die leerlingen helpen dat doel effectief en actief te bereiken. Dit uitgebreide handboek biedt een verscheidenheid aan praktische leeractiviteiten om je te helpen boeiende, interactieve en doelgerichte lessen te maken om transversale vaardigheden te trainen. Door activerende leeractiviteiten te omarmen, kun je je onderwijs transformeren, je leerlingen empoweren en hen voorbereiden op de uitdagingen van de 21e eeuw.

Waarom is flexibiliteit belangrijk?

Activerende leeractiviteiten kunnen worden aangepast aan verschillende klasgroottes, vakken en lesmomenten. Bijvoorbeeld:

- Tijdens een college kunnen interactieve hulpmiddelen zoals quizen of vraag-en-antwoord-sessies een grote groep stimuleren.
- In een kleinere groep zorgen rollenspellen, debatten of discussies voor diepere interactie en gepersonaliseerd leren.

Deze aanpak maakt het onderwijs dynamisch en zorgt ervoor dat studenten niet alleen de lesstof leren, maar ook de vaardigheden die ze nodig hebben om te gedijen in de moderne wereld.

Activiteiten aanpassen aan verschillende niveaus

Elke leeractiviteit kan qua moeilijkheidsgraad (beginner – gevorderd – expert) worden aangepast door meer of minder ondersteuning te bieden of door specifieke aanpassingen te doen. Laten we eens kijken naar een voorbeeld hiervan, dat we ontleen aan de leeractiviteit ‘Object Lesson Energiser’, die uitgebreid wordt beschreven in hoofdstuk 3.10.5 van dit boek:

- **Beginners (6-7 jaar):** Gebruik een heel concreet, duidelijk symbool. De leerkracht laat het verband expliciet zien. Leerlingen krijgen zinsbeginselen of vaste aanwijzingen, werken in tweetallen of kleine groepjes met toegewezen rollen, en voeren een eenvoudige, eenstapsactie of -toezegging uit. De reflectie wordt begeleid (“Ik merk dat..., ik ga...” met ja/nee-vragen of invuloefeningen).
- **Gevorderde leerlingen (8-9 jaar):** Gebruik een symbool met iets meer nuance; leerlingen helpen bij het bedenken van de analogie. Kleine groepen bespreken begeleide open vragen, vergelijken ideeën en kiezen een gerelateerde actie. De leerkracht biedt ondersteuning, maar laat de groepen hun toezeggingen herzien of uitbreiden. Bij de reflectie wordt gevraagd naar ‘wat’ en ‘waarom’ en is er sprake van eenvoudige zelfevaluatie.
- **Experts (9-10 jaar):** Leerlingen kiezen of passen hun eigen symbolische voorwerpen aan, formuleren zelf het verband, leiden discussies met leeftijdsgenoten en ontwerpen meedelige of langdurige acties. Feedback (van leeftijdsgenoten en de leerkracht) vormt de basis voor herhaling. De reflectie is metacognitief – leerlingen verwoorden hoe hun denken verandert en stellen doelen voor de volgende stap vast.

Leeractiviteiten gebruiken voor het ontwikkelen van transversale vaardigheden

Doelgericht ontworpen leeractiviteiten bieden zinvolle mogelijkheden om transversale vaardigheden, zoals empathie, kritisch denken en andere, te bevorderen. We hebben ervoor gekozen om bij elke leeractiviteit één centrale vaardigheid centraal te stellen. Uiteraard worden ook andere vaardigheden ontwikkeld. Voor elke leeractiviteit geven we bovendien twee secundaire vaardigheden aan die aan bod komen.

Van activiteit naar vaardigheidsontwikkeling

Elke leeractiviteit moet een gestructureerd proces volgen, bestaande uit een kernfase en een afsluitende of samenvattende fase. Het is belangrijk dat de leerkracht de leerlingen tijdens de activiteit actief observeert en waar nodig sturende vragen stelt.

Tijdens de reflectiefase moet de centrale vaardigheid die aan bod komt expliciet worden benadrukt, vergezeld van debriefing- en reflectievragen om het begrip te versterken en dieper nadenken te stimuleren.

Deze vragen zijn echt de sleutel tot het ontwikkelen van de vaardigheden! Ze helpen het leerproces zichtbaar te maken, zetten aan tot reflectie, ondersteunen de ontwikkeling van vaardigheden en moedigen leerlingen aan om hun denken, strategieën, emoties en keuzes onder woorden te brengen. Om een bepaalde vaardigheid effectief te ontwikkelen, moeten er gedurende een langere periode meerdere leeractiviteiten worden uitgevoerd, waarbij die vaardigheid in elke activiteit centraal staat. Pas nadat een bepaalde activiteit meerdere keren is uitgevoerd, met een specifieke opbouw en door een bepaalde vaardigheid te oefenen, wordt het een gewoonte voor de leerlingen.

Afsluitende reflectie

Door korte, interactieve activiteiten in de lessen te integreren, kunnen leerlingen van 6 tot 10 jaar abstracte ideeën begrijpen en toepassen via praktische ervaring. Door af te stappen van passief luisteren, zorgen de leerkrachten ervoor dat kinderen plezier beleven aan leren en er een passie voor ontwikkelen. Deze methoden verweven op natuurlijke wijze het oefenen van essentiële levensvaardigheden, zoals probleemoplossing, emotionele beheersing, creativiteit, verbondenheid of veerkracht, in de dagelijkse lessen. Door het proces te begeleiden met gerichte sturende en nabesprekingsvragen, kun je hun ontwikkeling zichtbaar en herkenbaar maken voor zowel de leerlingen als de leerkracht. Het consequent toepassen van deze technieken bouwt blijvende gewoontes op die leerlingen voorbereiden op een zinvol en gelukkig leven.

Te doen vóór de workshop – Reflecteren op je lespraktijk: leeractiviteiten en transversale vaardigheden

Nu je kennis hebt gemaakt met het concept van leeractiviteiten, is de volgende stap om na te denken over je eigen lespraktijk. Deze reflectie helpt je om een verband te leggen tussen wat je hebt geleerd en wat je al in je klas doet. De volgende vragen zijn bedoeld om je te ondersteunen bij het nadenken over leeractiviteiten, transversale vaardigheden en gebieden voor verdere ontwikkeling. Je reflecties helpen je om actief deel te nemen aan de training.

- Welke soorten leeractiviteiten gebruik je doorgaans tijdens de les om leerlingen actief te betrekken?
- Welke transversale vaardigheden worden door deze leeractiviteiten in je eigen lespraktijk ontwikkeld?
- Welke vaardigheid komt in je huidige leeractiviteiten het minst aan bod?

Maak een korte notitie van je gedachten, want dit kan tijdens de training van pas komen.

Deze oefening duurt ongeveer 45 minuten.

Optioneel – Maak uzelf vertrouwd met de structuur van de beschrijving van een leeractiviteit die is ontworpen om transversale vaardigheden te ontwikkelen

Voordat u deelneemt aan de face-to-face workshop, vragen we u graag om vertrouwd te raken met een van de leeractiviteiten in het Toolbook. We raden de activiteit “Scientific concepts in motion” in hoofdstuk 3.3.3 aan. Dit is ook een leeractiviteit die transversale vaardigheden ontwikkelt – in dit geval probleemoplossing. We willen graag dat u de logica van het sjabloon begrijpt en het effectief kunt gebruiken vóór de workshop.

Als je de structuur en logica van de beschrijving die de projectpartners gebruiken al in een andere module van de training hebt geleerd, hoeft je deze opdracht niet uit te voeren.

Bekijk de verschillende subrubrieken in deze beschrijving.

- Basisinformatie: leeftijdsgroep, aantal leerlingen en duur
- Vaardigheidsfocus. Hier kun je zien aan welke vaardigheid primair wordt gewerkt (hoofdfocus). De 1 – 2 aanvullende (secundaire) SPIRIT-vaardigheden worden ook vermeld.
- Korte beschrijving
- Voorgestelde stapsgewijze uitvoering van de leeractiviteit, waarin wordt weergegeven hoe de activiteit verloopt.
- Opmerking over de indeling van het klaslokaal (binnen/buiten). Dit biedt zeer praktische informatie over de organisatie.
- Hoe ontwikkelt deze leeractiviteit deze specifieke (primaire) vaardigheid? In dit deel van de beschrijving ligt de nadruk op waarom deze activiteit specifiek op die vaardigheid is gericht en hoe de leeractiviteit de primaire vaardigheid ontwikkelt. Hiermee wordt uitgelegd op welke manier een bepaalde vaardigheid in die leeractiviteit aan bod komt.
- Wat willen we bereiken met betrekking tot de ontwikkeling van de primaire vaardigheid (inzicht en/of gedrag van de leerling)? – dat wil zeggen: welke gedrags- en kennisgerelateerde veranderingen of ontwikkelingen willen we bereiken. Dit helpt ons de ontwikkeling van de vaardigheden van de leerlingen te identificeren, te observeren en te meten.
- Aanbevolen gebruik en praktische vakgerelateerde voorbeelden
- Benodigde materialen en hulpmiddelen voor de uitvoering: een lijst met benodigde materialen
- Leidende vragen: Deze leidende vragen zijn bedoeld om leerlingen te helpen als ze vastlopen of moeilijkheden ondervinden bij het uitvoeren van de opdracht. Onze algemene aanbeveling is om leerlingen de oplossing zelf te laten ontdekken en de leidende vragen alleen te gebruiken wanneer dat absoluut noodzakelijk is.
- Tips en trucs voor het omgaan met uitdagingen: We willen uw aandacht vestigen op enkele veelvoorkomende probleemsituaties en u helpen u hier van tevoren op voor te bereiden. In dit verband stellen we altijd een oplossing voor elke specifieke uitdaging voor.
- Aanpassing van de moeilijkheidsgraad: Hier leest u hoe de leeractiviteit kan worden vereenvoudigd of juist uitdagender gemaakt.

- Afsluitende vragen en reflectievragen: dit zijn de vragen die u aan het einde van de activiteit stelt.

Houd er rekening mee dat de leeractiviteiten in zeer algemene bewoordingen zijn geschreven. Ze worden gepresenteerd zonder specifieke inhoud. Het is de bedoeling dat u voor elke leeractiviteit concrete leerinhoud toevoegt die is afgestemd op het nationale leerplan, aangezien de meeste vaardigheden alleen effectief kunnen worden ontwikkeld binnen zinvolle, concrete contexten.

Duur: 30 minuten – we raden je aan om 30 minuten te besteden aan het zelfstandig uitvoeren van deze opdracht.

Activiteit 1 – Bewustwording van leeractiviteiten in je lespraktijk

In deze activiteit bekijken we de diversiteit aan beschikbare leeractiviteiten en helpen we je de effectieve methoden te identificeren die je al in je eigen lespraktijk gebruikt. Door middel van een samenwerkingsopdracht en collegiale evaluatie deel je je bestaande lespraktijken met je collega's. Het doel van de oefening is om te laten zien hoe je de vaardigheden van leerlingen kunt ontwikkelen zonder hen – en jezelf – te overbelasten met extra taken.

Leerresultaten

Begrijp de betekenis van leeractiviteiten en de grote verscheidenheid ervan, en beseft dat je deze al toepast in je praktijk

Inleiding: 0-10 minuten

De lesgever heet de deelnemers kort welkom en stelt zichzelf voor. Vervolgens worden de deelnemers uitgenodigd om zich ook kort voor te stellen (naam, leerjaar waarin ze lesgeven, onderwijsinstelling en aantal jaren beroepservaring). Na de voorstellen presenteert de lesgever de algemene opbouw en doelstellingen van het trainingsprogramma.

Activiteit/oefening in detail

Verdeel de klas in groepen van 4-6 deelnemers. Gebruik de sneeuwbaltechniek om de deelnemers te laten bespreken welke leeractiviteiten ze kennen en al toepassen in hun lespraktijk.

Elke groep maakt een poster met een overzicht van de verzamelde leeractiviteiten en hun toepassingen. Met behulp van de 'Gallery Walks'-techniek bekijkt elke groep de poster van de andere groep(en). Daarna komen de deelnemers weer bij elkaar als één groep en stellen ze op het bord een gezamenlijk overzicht op van alle leeractiviteiten.

Vraag of iemand de leeractiviteit herkent die tijdens deze oefening is gebruikt. Als niemand dat doet, leg dan kort de 'sneeuwbaltechniek' en 'Gallery Walks' uit als leeractiviteit.

Sluit af door te benadrukken dat deelnemers al veel leeractiviteiten in hun lessen toepassen. Het doel van deze modules is niet om extra taken of tijd toe te voegen, maar om het bewustzijn te vergroten dat veel vaardigheden al via deze leeractiviteiten kunnen worden ontwikkeld, zodat leerkrachten doelgericht en gericht kunnen werken binnen hun bestaande lespraktijk.

Tijdsindeling

- Inleiding: 10 minuten
- Discussie via de 'Snowball'-techniek in kleine groepen: 10-15 minuten
- Beoordeling van de posters van andere groepen via 'Gallery Walks': 15 minuten
- Plenaire discussie en gezamenlijke opstelling van een lijst met leeractiviteiten: 10 minuten
- Afsluiting: 5 minuten

Totaal: 55 minuten

Benodigheden

Post-its, presentatiepapier, flip-overs en een kleurstift, schrijfgerei.

Hand-outs

Er zijn geen specifieke hand-outs nodig om de activiteit uit te voeren.

Let op – Belangrijke opmerking

Vermijd het gebruik van de termen ‘Snowball’ en ‘Gallery Walk’ in de inleiding of tijdens de uitleg van de activiteit, zodat het verrassingseffect aan het einde volledig tot zijn recht komt.

De fysieke ruimte inrichten: Om het succes van de Gallery Walk te garanderen, moet u ervoor zorgen dat er voldoende ruimte in de zaal is, zodat de deelnemers zich comfortabel tussen de posters kunnen bewegen zonder dat het te druk wordt.

Activiteit 2 – Betekenis geven aan een leeractiviteit

In deze sessie ontdek je hoe je zowel bekende spellen als gestructureerde leeractiviteiten flexibel kunt toepassen om een breed scala aan leerstof te onderwijzen. Eerst integreer je specifieke lesinhoud in een bekend spel dat door je groep is gekozen. Vervolgens brainstorm je in groepen over ideeën met betrekking tot een leeractiviteit die de facilitator uit de toolkit heeft geselecteerd, en laat je in de plenaire sessie zien hoe deze in verschillende vakken of lessen kan worden gebruikt.

Leerresultaten

Inzicht krijgen in het feit dat leeractiviteiten kunnen worden aangepast aan verschillende vakken/leerplannen

Activiteit/oefening in detail

Presentatie door de lesgever

De lesgever legt kort het verschil uit tussen spelgebaseerd leren als leeractiviteit, vrij spelen en gamificatie. Deelnemers bespreken de verschillende soorten GBL en delen hun eigen ervaringen hiermee. Ze brengen ook de kenmerken in kaart – waaronder de toepassing in lessen/vakken – die GBL tot de categorie van leeractiviteiten rekenen.

Deel 1: Een bestaand spel omzetten in een GBL-leeractiviteit

Laten we groepjes van 4–5 personen vormen. Dit kunnen dezelfde groepjes zijn als bij de vorige activiteit, of we kunnen nieuwe vormen.

Groepsactiviteit: Vraag de deelnemers na te denken over welke vaardigheid centraal staat in dit spel.

- De deelnemers werken in groepen en kiezen één bestaand spel dat aan leerinhoud kan worden gekoppeld.
- Brainstorm over voorbeelden van hoe leerinhoud aan het spel kan worden toegevoegd.
- Bepaal welke SPIRIT-vaardigheden nodig zijn om het spel te spelen, dat wil zeggen: op de ontwikkeling van welke SPIRIT-vaardigheden het spel zich richt.
- Deel hun ideeën met de groep door middel van post-its op de muur.

Deel 2: Leerinhoud toevoegen aan een leeractiviteit

De lesgever kiest één leeractiviteit uit het toolbox die kan worden gekoppeld aan verschillende soorten leerinhoud. Zet met behulp van de ‘stationrotatie’-techniek vijf stations op: wiskunde, milieu/duurzaamheid, lezen en schrijven, grammatica (woordenschat) en taal, en muziek en beeldende kunst.

Groepsactiviteit:

- De deelnemers werken in groepen, en elke groep brengt 10 minuten door bij elk lesgerelateerd station. Daar brainstormen ze over manieren om de gegeven leeractiviteit in de lescontext te integreren.
- De deelnemers schrijven hun ideeën op het flip-overpapier bij elk station. Tegen de tijd dat de groepen de taak bij elk station hebben voltooid, staan er vijf suggesties voor elke les op het flip-overpapier.
- Deze worden aan de muur opgehangen, en de groepen lezen ze door middel van de 'Gallery Walk'-methode en kunnen de ideeën aanvullen met Post-it-briefjes.
- Na de 'Gallery Walks' presenteert elke groep haar beste idee aan de andere groepen.

Tijdsindeling

- Korte presentatie door de lesgever: 10 minuten
- Een bestaand spel omzetten in een GBL-leeractiviteit: 20 minuten
- Stationrotatie – implementatie van de leerinhoud in de leeractiviteit: 50 minuten
- 'Gallery Walks': 10 minuten
- Afsluiting en evaluatie: 10 minuten

Totaal: 100 minuten

Benodigde materialen

Post-its, presentatiepapier, flip-overs en een kleurstift, schrijfbenodigdheden.

Hand-outs

Er zijn geen specifieke hand-outs nodig om de activiteit uit te voeren.

Let op – Belangrijke opmerking

Strikte tijdbewaking bij de stationsrotatie: De stationsrotatiefase duurt precies 50 minuten (5 stations x 10 minuten). De tijd vliegt voorbij als de overgangen niet goed worden begeleid. Gebruik een goed zichtbare timer, een bel om 1 minuut van tevoren te waarschuwen en om de rotatie strikt te stoppen.

Strategische voorselectie: Selecteer als begeleider zorgvuldig de leeractiviteit voor deel 2 voordat de sessie begint. Je moet ervoor zorgen dat de gekozen activiteit zeer veelzijdig en breed genoeg is om op realistische wijze te kunnen worden aangepast aan alle vijf de verschillende vakken (wiskunde, milieu, lezen/schrijven, grammatica/taal en muziek/beeldende kunst).

Na workshopactiviteit 1 – Pas de activiteit aan de behoeften van het leerplan aan

Na de workshop is de volgende stap om voort te bouwen op wat je hebt ervaren, besproken en waarover je hebt nagedacht. In deze fase is het doel om je inzicht te verdiepen door de voorbeelden van SPIRIT-leeractiviteiten uit de toolbox nader te bekijken. Er wordt van je verwacht dat je de inzichten uit de workshop toepast in je eigen lespraktijk.

Pas de leeractiviteiten in de toolbox aan en voer ze uit in overeenstemming met de behoeften van de kinderen.

Activiteit in detail

- Download het blanco sjabloon voor leeractiviteiten van de website.
- Analyseer de structuur en de leerdoelen van de activiteit.
- Bepaal op welke transversale vaardigheden de activiteit is gericht.
- Pas de activiteit aan uw eigen klascontext aan (leeftijdsgroep, leerdoelen, beschikbare materialen).
- Neem de activiteit op in je lesplanning.

Tijdsbesteding

Flexibel (aanbevolen: 1–2 uur voorbereidingstijd).

Benodigdheden

- SPIRIT-toolbox
- Leeractiviteitsjabloon (van de website)
- Leerplan
- Lesvoorbereidingsmateriaal

Na workshopactiviteit 2 – Uitvoering en reflectie

Te bereiken leerdoel

- Reflecteren op en evalueren van het succes van de toepassing van de leeractiviteit in de praktijk, en in staat zijn om hun toekomstige werkwijzen te verbeteren en te verfijnen

Activiteit/oefening in detail

Voer de aangepaste leeractiviteit uit in je eigen klas. Voer na de uitvoering een gestructureerde evaluatie uit:

- Hoe verliep de activiteit in de praktijk?
- Welke transversale vaardigheden zijn effectief ontwikkeld?
- Hoe reageerden de leerlingen (betrokkenheid, deelname, begrip)?
- Welke interventies van de leerkracht (bijv. vragen stellen, begeleiding) ondersteunden de ontwikkeling van vaardigheden?
- Wat werkte goed? Wat kan worden verbeterd?
- Hoe kan de activiteit worden verfijnd voor toekomstig gebruik?

Deelnemers kunnen

- hun ervaringen vastleggen (aantekeningen, foto's, korte videofragmenten);
- hun reflecties delen met collega's;
- verbeteringen bespreken tijdens een vervolgssessie of in een professionele leergemeenschap.

Tijdschema

- Uitvoering: tijdens de reguliere lespraktijk
- Reflectie: 30–60 minuten (individuele of groepsreflectie)

Benodigdheden

- Aangepaste leeractiviteit
- Reflectiesjabloon of leidende vragen
- Documentatiemiddelen (notitieboekje, digitale hulpmiddelen, eventueel een camera)